

Examen HAVO 2007

tijdvak 1
woensdag 30 mei
9.00 - 11.30 uur

aardrijkskunde

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 33 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 53 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

LET OP: Je kunt dit examen maken met de 52e druk of met de 51e druk van de atlas.

Schrijf op de eerste regel van je antwoordblad welke druk je gebruikt, de 52e of de 51e.

Elke opgave bestaat uit enkele vragen. Bij elke vraag kun je, indien gewenst, de atlas gebruiken.

De kaartnummers in de vragen verwijzen naar de 52e druk, of, als ze tussen haakjes staan, naar de 51e druk van de atlas.

Politiek en ruimte

Opgave 1 – Handel van de ACP-landen

Gebruik bron 1 van het bronnenboekje.

De EU heeft aparte handelsafspraken met de zogenaamde ACP-landen, ontwikkelingslanden uit Afrika, het Caribisch en het Pacifisch gebied. In Lomé, de hoofdstad van het Afrikaanse Togo, werden in 1975 de zogenaamde Lomé-akkoorden gesloten. In deze akkoorden werd de toegang tot de EU geregeld voor allerlei producten uit de ACP-landen.

1p 1 Waarom heeft de EU juist met deze landen aparte handelsafspraken gemaakt?

De ACP-landen hebben een zwakke positie op de wereldhandelsmarkt.

2p 2 Geef met behulp van de kaartbladen 'DE AARDE, ontwikkelingskenmerken' twee aanwijzingen die duiden op die zwakke positie van de ACP-landen op de wereldhandelsmarkt.

Stelling: Het resultaat van de handelsafspraken tussen de EU en de ACP-landen is in de periode 1980-2001 voor de ACP-landen **niet** echt succesvol geweest.

1p 3 Geef een argument vóór deze stelling ontleend aan de cijfers uit bron 1.

1p 4 Geef een argument tégen deze stelling ontleend aan de cijfers uit bron 1.

Opgave 2 – Gemeentelijke herindeling, enkele voorbeelden

Gebruik de bronnen 2 tot en met 5 van het bronnenboekje.

- 1p **5** Van welke categorie gemeenten is volgens bron 2 tussen 1900 en 2000 het aandeel in de totale bevolking van Nederland het sterkst toegenomen?

Behalve de gemeentelijke herindeling is er nog een oorzaak aan te wijzen voor de groei van de in de vorige vraag bedoelde categorie gemeenten. Deze oorzaak trad vooral na 1960 op.

- 1p **6** Geef deze oorzaak.

Samenvoeging van gemeenten kan zowel tot een homogene als tot een functionele regio leiden.

Een homogene regio is gebaseerd op één criterium of een complex van criteria, bijvoorbeeld een industriegebied of een recreatiegebied.

Een functionele regio is gebaseerd op het verzorgingsgebied rond een centrale plaats.

- 2p **7** Zet onder elkaar op je antwoordblad:

- bron 3 (Loosdrecht)
- bron 5 (Waddeneilanden)

Zet achter elke bron of door de samenvoeging van de betrokken gemeenten een homogene of een functionele regio is/zal ontstaan.

Waterland, genoemd in bron 4, is een homogene regio en maakt tevens deel uit van een grotere, functionele regio.

- 2p **8** Formuleer twee vragen waarmee je kunt onderzoeken tot welke grotere, functionele regio Waterland behoort.

Opgave 3 – Regio Eemland

- 2p **9** Toon met behulp van kaartblad 31 (51e druk: 27) aan dat voor een groot deel van de inwoners van de regio Eemland de gemeente Amersfoort tot hun functionele regio behoort.

Noteer ook de gebruikte kaart.

- 1p **10** Hoe blijkt uit kaart 31C (51e druk: 27C) dat in de regio Eemland in de periode 1960-1990 suburbanisatie heeft plaatsgevonden?

- 3p **11** Van welk deel van de regio Eemland sluit het ruimtelijke gedrag van de inwoners niet aan bij de politiek-ruimtelijke organisatie van dat gebied?
Beargumenteer je keuze.

Opgave 4 – Steenwijk

Gebruik bron 6 van het bronnenboekje.

Atlaskaart 57A (51e druk: 51A) geeft informatie over de rangorde van centrale plaatsen en de verzorgingsgebieden in Nederland.

Deze kaart is gebaseerd op gegevens van ruim 30 jaar geleden. Sinds die tijd is er wel wat veranderd.

- 1p **12** Welke informatie geeft de kaart over de plaats Steenwijk?
- 2p **13** Maak met behulp van de atlas duidelijk dat de grens van het verzorgingsgebied van de plaats Steenwijk niet samenvalt met de bestuurlijke grens van Steenwijk.
- 2p **14** Leg uit waarom beide soorten grenzen niet samenvallen. Vergelijk daarvoor de bestuurlijke grenzen met de grenzen van het verzorgingsgebied.

Bij een besluit tot samenvoeging van gemeenten zijn verschillende bestuurslagen betrokken. De nationale overheid zal vrijwel altijd vóór zo'n besluit zijn.

- 1p **15** Leg uit waarom de nationale overheid vrijwel altijd vóór samenvoeging van gemeenten zal zijn.

Opgave 5 – Handel tussen Mexico en de Europese Unie

Gebruik de bronnen 7 tot en met 10 van het bronnenboekje.

In de bronnen 8 en 9 wordt de buitenlandse handel van Mexico weergegeven in twee verschillende jaren.

- 2p **16** Welke twee belangrijke verschillen in de handel tussen Mexico en de Europese Unie tussen 1992 en 1997 kun je aflezen uit de bronnen 8 en 9?
- 2p **17** Geef de verklaring voor deze twee verschillen.

In bron 10 worden verschillende termijnen van tariefafbouw voor de diverse cacao-producten genoemd.

- 3p **18** Beredeneer waarom voor sommige cacao-producten de tarieven sneller worden afgebouwd dan voor andere.

Opgave 6 – De Ebrodelta

Gebruik de bronnen 11 tot en met 14 van het bronnenboekje.

Na de Spaanse verkiezingen in juni 2004 werd bekend dat de nieuwe Spaanse regering heeft besloten om de Ebrotransfer niet uit te voeren. Als alternatief voor de Ebrotransfer worden er nu vijftien ontziltingsinstallaties langs de zuidoostkust gebouwd.

In het stroomgebied van de Ebro is volop water aanwezig, aldus de toenmalige premier Aznar in bron 11. Een deel van dit water zou in het droge zuiden goed gebruikt kunnen worden.

1p **19** Hoeveel neerslag valt er volgens atlaskaart 109B (51e druk: 99B) per jaar in de droogste delen van Zuidoost-Spanje?

1p **20** Waarom komen er op kaart 109B (51e druk: 99B): de neerslagkaart van Spanje minder neerslagklassen voor dan op kaart 181 C (51e druk: 161C): de wereldkaart jaarlijkse neerslag?

De kans was zeer groot dat de Ebrodelta na het tot stand komen van de Ebrotransfer, in de toekomst niet verder zou aangroeien.

2p **21** Geef daarvoor de verklaring.

Het Spaans Nationaal Hydrologisch Plan is via politieke besluitvorming tot stand gekomen. Je mag ervan uitgaan dat daarbij onder meer aspecten uit de economische en de natuurdimensie afgewogen zijn.

Zonder twijfel zou de uitvoering van het Nationaal Hydrologisch Plan voor Zuidoost-Spanje economische voordelen kunnen opleveren, onder andere voor de landbouw.

2p **22** Leg uit dat de groei van de landbouwactiviteiten door de uitvoering van het Nationaal Hydrologisch Plan ook op nationale schaal economisch voordeel zou kunnen opleveren.

1p **23** Welke andere voor Zuidoost-Spanje belangrijke economische activiteit zou waarschijnlijk profiteren van de uitvoering van het Nationaal Hydrologisch Plan?

Opgave 7 – Het zeeleilandschap in Noord-Nederland

Gebruik de bronnen 15 en 16 van het bronnenboekje.

In bron 15 is een gedeelte van het zeeleigebied in Noord-Nederland zichtbaar. Bij de letters A, B en C staan verschillende hoogtecijfers. De cijfers laten zien dat er een verband is tussen de hoogteligging en de afstand tot de kust.

- 1p **24** Welk verband wordt hier bedoeld?
- 2p **25** Geef een verklaring voor het verloop van de hoogtecijfers van punt A naar punt C.
- 2p **26** Leg uit waarom de Noordpolder een strokenverkaveling heeft.

In maart 2004 bleek een meerderheid van de Tweede Kamer geen bezwaren meer te hebben tegen het exploiteren van nieuwe aardgasvelden in de Waddenzee. De winning van aardgas moet gebeuren vanaf de vaste wal, zodat de natuur geen schade ondervindt (zie bron 16).

Volgens organisaties als Greenpeace, de Waddenvereniging en Vogelbescherming zijn er wel degelijk grote risico's voor de natuur. De kwelders aangegeven met de letter D in bron 15, zullen groot gevaar lopen geheel of gedeeltelijk te verdwijnen.

- 2p **27** Welke argumentatie kunnen genoemde organisaties aanvoeren voor het mogelijk geheel of gedeeltelijk verdwijnen van deze kwelders?

Het in bron 16 afgebeelde gebied is ook erg geschikt voor het gebruik van een energiebron met een stroomkarakter.

- 3p **28** Geef de bedoelde energiebron en leg uit waarom juist dit gebied daarvoor erg geschikt is.

Opgave 8 – Waterbalans en waterkwaliteit in Nederland

De waterbalans op kaart 43M (51e druk: 39L) laat zien in welke periode van het jaar De Bilt een neerslagtekort heeft en in welke periode er sprake is van een neerslagoverschot.

1p **29** In welke maanden is er volgens de atlas een neerslagtekort in De Bilt?

Behalve over neerslag, kan Nederland ook over rivierwater beschikken. Al is dat van een mindere kwaliteit, we maken er toch gebruik van.

Om dit water goed te kunnen gebruiken zijn er onder andere drinkwaterspaarbekkens in de Biesbos aangelegd, zoals op atlaskaart 47E (51e druk: 43E) te zien is.

Of het bij dit water gaat om een natuurlijke hulpbron met een voorraadkarakter of om een natuurlijke hulpbron met een stroomkarakter, voor beide is iets te zeggen.

1p **30** Geef een argument voor de opvatting dat het water in de spaarbekkens een natuurlijke hulpbron is met een stroomkarakter.

1p **31** Geef een argument voor de opvatting dat het water in de spaarbekkens een natuurlijke hulpbron is met een voorraadkarakter.

Stelling:

De kwaliteit van het beschikbare water voor de spaarbekkens in de Biesbos is in de jaren zeventig en tachtig van de twintigste eeuw verbeterd.

2p **32** Noteer twee gegevens uit de atlas waarop deze stelling is gebaseerd.

De aanleg van nieuwe spaarbekkens voor drinkwater in Nederland, waaronder de Zuiderklip, lijkt gewenst. Zie atlaskaart 47E (51e druk: 43E).

1p **33** Geef hiervoor een reden, ontleend aan de kaartbladen 46-47 (51e druk: 42-43).

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.